

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationum// Roberti Bel-//larmini Politiani,// Societatis
Iesv// De Controversiis// Christianae Fidei, Adver-//sus
huius temporis Haereticos,// Tomus ...**

De Sacramento Evcharistiæ - Sex Libris Explicata

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1589]

VD16 B 1603

XVII. Refellitur error Vbiquistarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54113](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54113)

mediante corpore Christi, non est vera propositio, Panis est corpus: siquidem corpus, ut hic sumitur, est pars quaedam naturæ humanæ, & proinde non potest prædicari, vel de toto, vel de altera parte coassumpta. Sicut enim non dicimus, Deus est corpus Christi, nec Diuinitas est corpus Christi, sed solum Deus est homo: ita non posset dici, Panis est corpus Christi: si essentia panis est corpus Christi, licet in eodem supposito subsisterent. Quomodo etiam non dicimus, Digitus est manus, & annulus est digitus; licet digitus mediante manu in corpore subsistat, & annulus mediante digito sit in manu. Et præterea posita illa assumptione, poterit omnino verè dici, panis est Deus, & Deus est panis; quod est alterum incommodum, quod Ioannes ille vitare cupiebat. Nam licet panis à verbo assumatur mediante solo corpore Christi: tamen quia Verbum invisibile est, à toto Verbo assumitur, & in toto Verbo subsistit, ille panis, perinde planè, ac si mediante tota humanitate Christi assumeretur; quare verè dicetur Deus Verbum esse panem. Nec similitudo æthiopsis repugnat: nam si candor, qui est in dentibus æthiopsis, mediantibus dentibus in toto corpore existeret, totus æthiops diceretur, candidus. Vide plura apud Durandum in 4. distinct. 10. quæst. 1.

CAPVT XVII.

Refellitur error Vbiquistarum.

DE ERRORE Vbiquistarum fusè tractauimus in libris de Christo, ad quæ locum lectorem referendum putauimus. Hic autem contenti erimus breuissimè demonstrare, per figmentum Vbiquitatis, non modò non explicari vel confirmari, sed planè obscurari, & everti Sacramentum Cœnæ Domini.

PRIMO igitur ex Vbiquitate sequitur, Eucharistiam non esse Sacramentum. Sacramenta enim noui Testamenti à Christi institutione pendent, & à ritu, & verbis, quæ ille præcepit. At præcipuum quod est in Eucharistia, ab institutione, ritu, & verbis Christi non pendet, si vera est Vbiquistarum doctrina; non igitur Eucharistia Sacramentum Christi est. Propositio conceditur ab omnibus, & supra à nobis in lib. de Sacramentis in genere probata est, nullo ex aduersariis dissentiente. Assumptio autem est ipsius Lutheri in lib. quod verba Do-

mini, Hoc est corpus Domini, adhuc firmiter stent Ibi enim affirmat ex eo, quod Christus sedet ad dexteram Dei, euidenter sequi ut eius corpus sit in pane, etiam si illa verba, *Hoc est corpus meum*, neq; à Christo dicta fuissent, neq; scripta essent. Et quanquam id Lutherus non diceret, tamen apertè sequeretur ex eius sententia. Si enim ex vnione hypostatica Christi corpus est vbique, certè fuit in pane ante Sacramenti institutionem, neque ab ea vlllo modo pendet præsentia ista Christi in cœna.

DICENT fortasse, Sacramentum Cœnæ pendere ab institutione, & verbis Christi quantum ad symbola panis, & vini, quæ non essent symbola, nisi à Domino ad hoc instituta fuissent. SED hoc est incidere in sententiam Sacramentariorum, ob quam cauendâ, inuenta erat Vbiquitas. Nam Sacramenta & eorum efficacia & veritas integrè pendent ab institutione & verbis Christi. Si ergo ab institutione & verbis Cœnæ non pendent, nisi symbola illa, & eorum significatio; ergo Sacramentum Cœnæ nihil omninò est, nisi symbolum externum significans corpus Christi: & proinde illa verba; *Hoc est corpus meum*, quibus hoc Sacramentum conficitur, exponenda erunt, ut Sacramentarij faciunt, per illa, Hic panis significat corpus meum, vel est signum corporis mei.

SECUNDO, ex Vbiquitate sequitur, Christi corpus non posse verè manducari ore corporali, sed solum ore spiritali per fidem & gratiam, seu energiam & effectum; & consequenter non posse manducari, nisi à piis. At hæc est ipsissima hæresis Sacramentariorum, ob quam destruendâ Vbiquitas in mundo apparuit. Quod id sequatur, sic ostendo. Quod est vbique, non potest moueri, nec transire de loco ad locum; ergo licet corpus Christi sit in pane, tamen non manducatur, cum panis manducatur, quia non mouetur, nec transit cum pane à manu ad os, & ab ore ad stomachum: nam etiam antea erat in ore & in stomacho, priusquam panis eò veniret. Et explicatur exemplo Dei. Deus vbique est, & quia vbique, non mouetur cum rebus, in quibus est; nec per se, nec per accidens; & ideo licet sit in pane, non tamen manducatur cum pane; & licet sit in aère, non tamen attrahitur cum aère intra pectus, neq; eiicitur cum respiramus. Et confirmatur. Nam si corpus Domini, quia est in pane, cum pane māducatur; ergo quia in terra, cum terra calcatur; & quia est in ligno, cum ligno com-
Y 7 5
buritur;

buritur, & quia est in saliuā, cum saliuā expuitur. At hæc similia, falsa esse constat. Quod si Christi corpus re ipsa & corporali non sumitur, sequitur aut esse inanem Cœnam Domini, aut saltem spiritualiter sumi per energiam, & per fidem, & solum à piis, qui habent fidem, & hoc est quod volunt Calvinistæ.

TERTIO, etiam si posset sumi corpus Christi ore corporali, cogentur nihilominus fateri, nullum esse fructum Cœnæ Domini, nisi energiam quandam, ut dicunt Calvinistæ. Nam si Christi corpus est ubique, non egemus Cœnæ Domini, & Christi corpus habeamus, neque opus est ad Ecclesiam ire, & parare se ad Communionem, aut institutionem audire, sed possumus domi nostræ in pane, & vino, & in quolibet cibo immò & in aère quem inspiramus, Christi corpus habere. Quorsum igitur Cœna Domini? quid illa nobis prodest?

Lutherus hoc argumentum sibi ipse obiecit, in libro quod verba Domini firmiter stent: ac respondit, Christi corpus esse ubique, sed non posse ubique capi, sed solum in ea re, quam ipse ad hoc instituit. Et ponit exemplum de radiis solaribus, qui licet undique nos circudent & impleant, cum in Sole consistimus, tamen non possumus ex eis cistam implere, & nobiscum deferre. Similia dicit in sermone de Eucharistia, ubi docet Christi corpus esse ubique, sed non debere quæri, vel accipi citra verbum eius: verbum autem non dicit Christi corpus debere quæri, vel accipi, nisi in pane Cœnæ Domini. Nam etiam in laqueo (istis enim exemplis novus Propheta ministrus delectatur) est, & tamen non debeo collum in laqueum immergere, & longam literam facere; quia verbum Dei hoc non docet.

At hæc omnia frustra dicuntur. Nam aut vult Lutherus corpus Domini, quod ubique est, non ubique posse vtiliter haberi, aut simpliciter non posse ubique haberi. Hoc autem, quod postea dixi, nulla ratione defendi potest. Nam quod ubique est, impossibile est non ubique haberi; implicat enim contradictionem, ut habeam panem, & non habeam in illo corpus Domini, si ubique est corpus Domini. Neque exemplum de radiis solaribus ad rem facit: radij enim illi non sunt ubique. Neque valet quidquam illa ratio de verbo Dei. Nam aut verbum Dei docet, Christi corpus esse ubique, vel non: si non illud docet, ergo temerè Lutherani docent ubi-quitatem: si verò illud docet,

docet, ergo non citra verbum, sed planè duce verbo vbique Christum habemus, & sumimus. Sed verisimile est Lutherum id intellexisse, quod primo loco posuimus, nimirum, non vbique, sed solùm in Cœna, Christi corpus haberi vtiliter, & efficaciter: nam ita exponit Brentius in lib. de duabus naturis, & ascensione Christi. Dicit enim corpus Domini esse vbique personaliter, sed in Cœna esse etiam definitiuè, id est, ex definitione, & decreto Dei, qui modus essendi addit solùm efficaciam, nam in Cœna Domini sumitur efficaciter, & nusquam alibi. At quid est hoc aliud, nisi Calvinismum inducere, dum oppugnare conaris? Nam hoc modo nihil habemus in Cœna, quod non habeamus extra Cœnam, nisi efficaciam quandam; & proinde vi Cœnæ non sumi corpus, sed energiam eius, quæ est Caluini sententia.

QUARTO, dogma est à Lutheranis omnibus receptum, corpus Domini non esse in Eucharistia extra vsum, id est, non esse nisi dum sumitur: & ea de causa non seruant species consecratas, neque deferunt ad ægrotos. At Vbiquitas destruit istud dogma: si enim corpus Domini vbique est, erit etiam ante vsum in pane.

Ridicula autem responsio Smidelini est in libro aduersus Albertum Sperlingum, vbi dicit: *Quod aiunt Lutherani, corpus Domini non esse in Eucharistia extra vsum, non intelligi de presentia, sed de distributione, quia nimirum non distribuitur extra vsum.* At vel Smidelinus loquitur de quocunque vsum in genere, vel de vsum Cœnæ Domini, id est, de ritu illo, quo vtimur in consecratione, & distributione Eucharistiæ. Si de quocunque vsum, idem est dicere non distribui extra vsum; & non distribui, nisi cum distribuitur; quod est certum, sed nunquam fuit in controuersia. Si de vsum, & ritu Cœnæ Domini, falsum est non distribui corpus Domini extra illū vsum. Nam quidquid porrigimus, seu distribuimus in quocunque loco, in eo distribuimus corpus Domini, si corpus Domini ita est vbique, vt tamen distribui possit. Nam (vt supra demonstraui) quod est vbique, non potest distribui, cum necessariò sit immobile.

QUINTO, accedat confessio ipsorum Vbiquistarum, qui etsi valde vrgeant Vbiquitatem, tamen satis apertè indicant, se coactos inopia rationum ad eam confugisse. Nam Brentius in lib. qui inscribitur, *Recognitio Brentij*; apertè fatetur,
 non

non posse Lutheranos euadere, quin cogatur admittere consecrationem Papistarum, nisi ponatur ista Vbiquitas. Itaque videmus, Vbiquitatem non per se placere, sed solum quia non habent quod dicant, quando ab eis petitur, unde fiat, ut corpus Domini sit in Eucharistia, si reicitur consecratio.

Illyricus autem in lib. de mystica, Sacramentali, & externa presentia corporis Domini in Cœna, dicit oportere admittere Christi presentiam in Ecclesia, etiam hic in terris secundum humanam naturam, quia alioqui Ecclesia careret capite, & cogeretur admittere eius Vicarium, id est, Papam. Quare Vbiquitas ista, non idem placuit Illyrico, quia sit in se valde speciosa, sed quia videtur conferre aliquid contra Papam.

Kemnitius quoque in 2. par. Examinis, cap. 4. sels. 13. & lib. Concordiæ in præfatione, monent, fundamentum presentie corporis Domini in Eucharistia non esse ponendum in Vbiquitate, sed in verbis Domini: *Hoc est corpus meum*; & tamen postea, cum ad rem venit, quia non possunt reddere ullam rationem illius presentie, cum reiecerint consecrationem, ad Vbiquitatem confugiunt, eamque totis viribus tuentur. Sed de his satis.

CAPVT XVIII.

Explicatur sententia Ecclesiæ.

RRORIBVS confutatis, explicanda, & confirmanda est veritas. Ecclesiæ igitur sententia est, rationem proximam, & propriam cur sit in Eucharistia verum Domini corpus, non esse assumptionem panis ad personam Verbi, neque Vbiquitatem, neque simplicem, & quasi localem unionem panis cum corpore, neque mutationem partialem panis in corpus, sed totalem conuersionem substantiæ panis & vini in corpus & sanguinem Domini. Et quamuis in hoc Theologi conueniant ob Conuersionem, & Ecclesiæ auctoritatem, tamen in modo explicandi non nihil discrepant. Sequar autem in hoc mysterio explicandam communiorem, & tutiorem viam S. Thomæ, atque aliorum grauiorum Theologorum.

Igitur tria sunt obseruanda. PRIMVM est, ad veram conuersionem quatuor conditiones requiri. PRIMA, ut aliquid desinat esse: non enim est intelligibile, ut vnum conuertatur in aliud, nisi id quod conuertitur, desinat esse, quod antea erat.

Hic